DON BOSCO magazine

Johan Heldenbergh

“In Zwijnaarde kreeg ik de smaak voor acteren te pakken”

Op bezoek in een open gevangenis met een open visie

Van Becchi tot Luik: 8 plaatsen die Giovanni ‘Don’ Bosco inspireerden

jrg. 125 | #1 | februari 2021 | driemaandelijks tijdschrift | afgiftekantoor 3000 Leuven mail | P209042

Een geschiedenis samengevat in een tijdschrift

In 1897 kon men in Vlaanderen voor de eerste keer in een Don Bosco-tijdschrift bladeren, 44 jaar later was dat ook in Nederland mogelijk. Het magazine heeft intussen een hele transformatie ondergaan, met tal van jubileumedities als hoogtepunten. 125 jaar later zet onze provincie steeds meer in op de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland. Jubileumjaar 2021 is dan ook het ideale moment om over te schakelen naar één gezamenlijk magazine: Don Bosco magazine. Welkom!

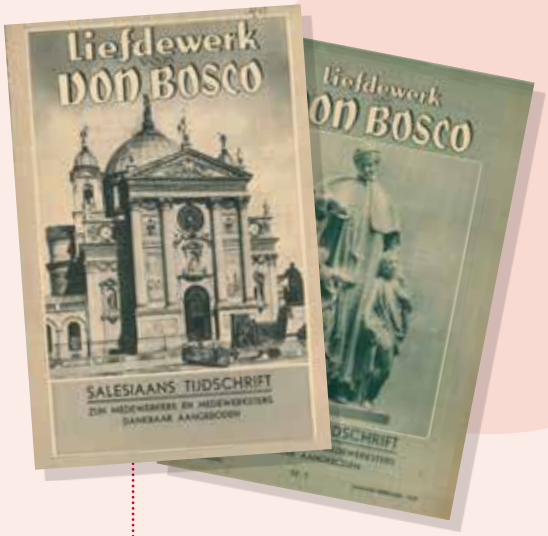

Liefdewerk Don Bosco, Salesiaans tijdschrift
1948-1949 – 35 en 36ste jaargang

'De roep gaat door het land: Wat 'n succes De Don Bosco-tombola en wat 'n prijzen', klinkt het in het tijdschrift dat gericht is aan de medewerkers van Don Bosco.

Het Liefdewerk van Don Bosco
1897 – 1ste jaargang

'Feestrede uitgesproken op den dag der inwijding van het huis der salezianen te Hechtel', kan men lezen in de eerste editie van het Vlaamsche Don Boscotijdschrift.

Don Bosco NU
1968 – 25ste jaargang

In 1968 zit het Nederlandse Don Bosco NU aan haar 25ste jaargang. Martin Luther King siert de voorpagina van een heuse krant met een sterk engagement.

Salesiaans Nieuws
1986-1987 – 73ste en 74ste jaargang

Het 'Liefdeswerk van Don Bosco' is intussen gegroeid tot een tweemaandelijks tijdschrift voor het werk van Don Bosco in Vlaanderen.

Don Bosco Vlaanderen
1996 – 100ste jaargang

In dit jubileumjaar voor de beweging rond Don Bosco viert men 100 jaar salesianen in Vlaanderen en 50 jaar in Nederland.

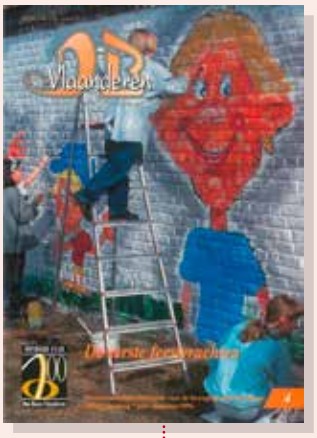

Don Bosco magazine
2021 – 125ste jaargang

De tijdschriften Don Bosco NU en Don Bosco Vlaanderen worden één magazine voor een Don Boscofamilie die door hoop bewogen wordt.

Don Bosco Vlaanderen & Don Bosco NU
2020 – 124ste en 80ste jaargang

In 2020 staat de 15-jarige fusie van Vlaanderen en Nederland centraal. Een jubileumeditie voor de hele provincie is het resultaat.

10

“Pas toen ik opnieuw van school moest veranderen, besefte ik dat Don Bosco Zwijnaarde mijn school was”

– Johan Heldenbergh

22

“De focus ligt hier niet op het sluiten van deuren. De veiligheid wordt gecreëerd door de vorm van samenleven”

– Petra Colpaert

colofon

Don Bosco magazine is een gratis driemaandelijkse uitgave van de Salesiaanse Familie voor de beweging rond Don Bosco.
Meer info op www.donbosco.be • **Hoofdredacteur:** Tim Bex • **Redactie:** Bart Decancq, Wim Flapper, Anja Hoogeveen, Pascale Laevens, Lindsey Pinnock, Bram Reekmans, Jurgen Renders, Laurens Vanderbrugghen en Firmin Vanspauwen • **Vormgeving:** Revista (www.revista-media.be)
Druk: Van der Poorten nv Leuven • **Verantwoordelijke uitgever:** provinciaal Wilfried Wambeke, François Gaystraat 129 1150 Brussel
Abonnement: gratis aan te vragen bij dbmedia@donbosco.be (Vlaanderen) en info@donbosco.nl (Nederland). Uw persoonlijke gegevens zijn voor u ter inzage. Ze worden nooit aan derden doorgegeven en dienen enkel voor de verzending van Don Bosco magazine.

28

“Elke leerling moet gelijke kansen krijgen in het onderwijs, ongeacht hoeveel centen hun ouders bezitten”

– Louis

DON BOSCO

Giften: voor Vlaanderen steeds welkom op Don Bosco Centrale vzw BE27 4272 1008 4573 en voor Nederland op Stichting Don Bosco NL88 INGB 0000 7140 05 met vermelding van ‘Don Bosco magazine’.

CO2 NEUTRAL
FSC www.fsc.org MIX Papier van verantwoorde herkomst FSC® C105085

Door hoop bewogen

Wilfried Wambeke

Op 31 januari 1888 overleed Don Bosco in Turijn. Op die datum wordt elk jaar in de hele wereld met intense bewondering en dankbaarheid herdacht wie hij geweest is. Voor veel kinderen is hij een held, voor veel mensen in de opvoeding en de geloofsverkondiging blijft hij een voorbeeld. Hem vieren in coronatijden kan je echt wel een ‘uitdaging’ noemen. De gebruikelijke uitbundigheid moest plaats ruimen voor een ingetogen feest.

Maar niet getreurd: Don Bosco wordt niet vergeten. De voorbije maanden was hij zelfs op zijn best in een eindeloze reeks initiatieven voor de ergst getroffen slachtoffers van de coronacrisis. Geïnspireerd door Don Bosco’s geloof dat God niemand in de steek laat en al zeker niet wanneer de nood het hoogst is, gebeuren tot in de verste uithoeken van de wereld wondere dingen. Ondanks gesloten landsgrenzen groeide een verbondenheid over grenzen heen.

Onze huidige Algemeen Overste en tiende opvolger van Don Bosco, don Ángel Fernández Artime, schrijft het zo: “Ondanks de harde en droevige realiteit en haar zware gevolgen blijven wij de zekerheid uitspreken dat we **door hoop bewogen** worden; omdat God door zijn Geest steeds weer alles nieuw zal maken.” Uiteraard herkennen we in deze woorden Don Bosco zelf. In vijandige omstandigheden heeft hij het lot van de allerarmsten gedeeld, maar nooit zonder te blijven hopen.

Het is dan ook niet toevallig dat onze Algemeen Overste **DOOR HOOP BEWOGEN** lanceerde als jaarspreuk voor 2021. Hoop doet leven, hoop zet ons in beweging, hoop is onze kracht om het niet op te geven. De omstandigheden zitten niet mee, maar we mogen de vele tekenen van hoop niet uit het oog verliezen. We vermoeden of sterker nog: we hebben de zekerheid dat we niet in de steek zullen gelaten worden, door God niet en door de mensen niet. Die zekerheid motiveert ons om te streven naar verbinding, eenvoud, authenticiteit, soberheid en diepgang. Laten we dus met z’n allen de handen in elkaar slaan, hopen op beter en zelf ons steentje bijdragen!

Wilfried Wambeke sdb
provinciaal

Don Bosco Hoboken helpt kwetsbare jongeren met 'hulpkast'

Wie Don Bosco Hoboken binnengaat en zich naar de leerlingenbegeleiding van de derde graad begeeft, botst daar op 'de hulpkast'. Dit initiatief kwam er toen een leerkracht merkte dat enkele leerlingen het financieel moeilijk hadden.

Toen de leerkracht zag dat sommige leerlingen regelmatig afwezig waren, ging de bal aan het rollen. Deze leerlingen zaten in een financieel moeilijke situatie en werkten overdag in plaats van op de schoolbanken te zitten. Zo zorgden ze ervoor dat er thuis eten op tafel kwam en dat de rekeningen betaald konden worden. Maar hun afwezigheid veroorzaakte een leerachterstand op school en maakte de kans op een diploma kleiner. Uit zorg voor deze leerlingen gaf de leerkracht, in samenwerking met de leerlingenbegeleiding, af en toe zakjes eten mee. Op die manier moesten er minder inkopen gedaan worden en kon het gezin van de leerling geld sparen.

Er zijn standaardpakketten met voeding voorzien, daarnaast is er ook een lokaal met tweedehandskledij.

Pannenkoekenbak

Het initiatief is in geen tijd uitgegroeid tot een project dat gedragen wordt door de hele school. Het project leeft enorm in Don Bosco Hoboken en steunt volledig op de vrijgevigheid van de leerlingen, het personeel en derden zoals CLB-medewerkers, ondersteuners en buren. Iedereen kan voeding, kledij of andere spullen meebrengen en afgeven. Dat wordt bewaard in een kast in het lokaaltje van de leerlingenbegeleiding, in 'de hulpkast'. Maar het project is veel meer dan een kast. Leerlingen helpen mee met het sorteren van goederen of willen zelf hun steentje bijdragen. Zo organiseren ze soms acties zoals een pannenkoekenbak ten voordele van het project. Er zijn jaren dat het initiatief nadrukkelijk aanwezig is, maar evengoed jaren waar het zachtjes op de achtergrond zijn leven leidt.

Het project is niet gebonden aan vaste procedures of regels. Er is geen intakeprocedure en er zijn geen vaste voorwaarden voor deelname. Het enige dat telt, is dat er een nood is. Daarom is de school alert van zodra een leerling zich inschrijft. Kan het materiaal betaald worden? Is er een OCMW of schuldmiddelaar betrokken bij het gezin? Die alertheid zet zich voort tijdens het schooljaar. Kunnen de schooluitstappen betaald worden? Blijven er rekeningen open staan? Wonen er leerlingen alleen? Of zijn er die ongewettigd afwezig zijn? Als de school een leerling opmerkt, komt er altijd eerst een gesprek. Dit kan de titularis, een vakleerkracht of de

leerlingenbegeleiding doen. Tijdens dit gesprek wordt er getoetst of er extra noden zijn en waar die liggen. Men polst ook naar de bereidheid om hulp te krijgen. Voor sommige leerlingen is dat welgekomen, anderen vinden dat lastiger.

Vertrouwen vergroten

Standaard worden er pakketten met voeding, verzorgingsspullen en huishoudproducten voorzien, daarnaast is er ook een lokaal met tweedehandskledij en huisraad zoals bekers, glazen en borden. De leerling kan op school ontbijten en een lunchpakket voor 's middags samenstellen. Als leerlingen het moeilijk vinden om hulp te aanvaarden, gebeurt dit geleidelijk aan. Af en toe wordt er een kleinigheidje toegestopt, waardoor het vertrouwen groeit. Zo wordt de leerling steeds beter geholpen en blijft de drempel om hulp te krijgen zo laag mogelijk.

Het verhaal van Gevorg

Gevorg Abgaryan is een van de leerlingen die geholpen werd door dit project. Intussen studeert hij *Software engineering, Development and Networking* aan de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen. Benieuwd naar zijn verhaal? Scan de QR-code of surf naar www.donbosco.be/nieuws/het-verhaal-van-gevorg.

DOCUMENTAIRE WIL DAK- EN THUISLOZE JONGEREN EEN GEZICHT GEVEN

Nederland is een van de rijkste landen ter wereld, maar toch zijn er meer dan 12.000 jongeren tussen de 18 en 30 jaar die geen thuis hebben. In de afgelopen tien jaar is dat aantal verdrievoudigd.

Een groep van zes filmmakers maakt in samenwerking met Don Bosco Straatvisie een documentaire om dit thema bespreekbaar te maken. Met de documentaire '*Jij net zo goed als ik*' willen ze inkijk geven in het leven van dak- en thuisloze jongeren, verkeerde vooroordelen de wereld uithelpen en deze jongeren een gezicht geven. Meer informatie kan je vinden op www.jijnetzogoedalsik.nl.

DON BOSCO JEUGDDIENST EN DON BOSCO YOUTH-NET MAKEN SPELEN COVID-SAFE

2020 was een jaar van afstand houden. Een jaar waarin we onze manier van leven, werken en spelen moesten heruitvinden. Ook in 2021 is het coronavirus er nog steeds en moeten we er dus nog rekening mee houden.

Don Bosco Jeugddienst organiseerde daarom in samenwerking met Don Bosco Youth-Net online sessies waarin ze tips gaven om bestaande spelen volledig Covid-safe te maken. Op die manier hebben de animatoren inspiratie om spelen te organiseren waarbij iedereen zich veilig voelt en zich aan de regels houdt. De sessies zijn gemaakt voor Belgische én internationale animatoren, dus er werden ook heel wat nieuwe spelletjes ontdekt.

ZUSTERS GROOT-BIJGAARDEN STARTEN MET SPELOTHEEK OP INTERNAAT

In het internaat in Don Bosco Groot-Bijgaarden is sinds december een spelotheek geopend. Dat is een bibliotheek gevuld met spelletjes die de jongeren van het internaat kunnen uitlenen tijdens de vakantieperiodes.

Dankzij het project '*Iedereen verdient vakantie*' hadden de zusters van Don Bosco de middelen om deze spelotheek te openen. Bedoeling is om de jongeren ook thuis de kans te geven om het vakantie- en vrijetijdsgevoel te laten voelen, want niet voor iedereen is dat even evident. De internen kunnen zelf kiezen welk spelmateriaal ze tijdens de vakanties uitlenen, de enige voorwaarde is dat ze er zorg voor dragen.

Steven laat leerlingen digitaal kennismaken met bekende gezichten

“De populairste? Dat was Giovanni Kemper”

“Ik organiseer tijdens de schoolvakanties *Google Meet*-sessies voor kinderen en jongeren. *Google Meet* is een digitaal platform waar je online met elkaar kan afspreken. Het voordeel is dat er heel veel mensen tegelijk in zo’n sessie aanwezig kunnen zijn. Tijdens de sessies nodig ik bekende en minder bekende mensen uit om te komen vertellen. De jongeren kunnen via de chat vragen stellen. We vragen hen om hun microfoon en camera uit te zetten zodat het niet te druk wordt. Op het einde krijgen ze wel de kans om hun camera aan te zetten om een online selfie met de gast te maken.”

“Dankzij deze sessies krijgen kinderen de kans om aan een van hun idolen vragen te stellen die ze anders misschien nooit zouden kunnen stellen. Daarnaast zijn er in deze coronatijd weinig ontspanningsmogelijkheden. De sportclubs zijn dicht, de werking van de verschillende jeugdbewegingen ligt stil, je mag niet met je vrienden afspreken en bovendien is het ook nog eens slecht weer in deze herfst- en wintermaanden. Om ervoor te zorgen dat de jongeren niet de hele dag gamen of televisie kijken, bied ik dit alternatief aan.”

“Iedere sessie duurt een halfuurtje, maar vooraf en nadien kunnen de kinderen ook met elkaar een babbeltje slaan. Je voelt dat sommigen daar nood aan hebben. Ik probeer een mooie mix van gasten uit te nodigen. Zangers, acteurs en sporters, maar ook jeugdschrijvers en bijvoorbeeld een verpleegster van de Covid-afdeling. Op die manier probeer ik een zeker engagement in de sessies te verwerken. Giovanni Kemper, Wim De Vilder, Ruben Van Gucht, Ann Wauters, Marc De Bel, Loes Van den Heuvel, Céline Verbeeck, noem maar op, allemaal kwamen ze al langs.”

“De eerste *Google Meet*-sessies waren voor leerlingen van de eerste graad van onze school, het Don Boscocollege in Kortrijk. We merkten echter dat de belangstelling groeide en nodigen nu ook leerlingen van het vijfde en zesde leerjaar uit. Ook broertjes en zusjes van de leerlingen en de kinderen van leerkrachten komen soms langs. Intussen bereiken we toch iedere keer een mooi aantal leerlingen. Het record staat op zo’n 80 deelnemers. Dat was met Giovanni Kemper, de dag voor de finale van *The Masked Singer*.”

“De reacties zijn positief. De leerlingen zijn heel enthousiast en ook de ouders zijn blij dat hun kinderen eens iets anders doen. Ze blijven soms zelfs hangen om een sessie mee te volgen. Ook de gasten zijn heel enthousiast. Nieuwslezer Wim De Vilder is zelfs een kwartier langer blijven plakken om nog een minigesprekje met de leerlingen te houden. De BV’s zijn alvast blij dat ze met een halfuurtje van hun tijd een heel aantal kinderen blij kunnen maken.”

Wie is Steven Verhamme?

- 49 jaar
- getrouwd en papa van 3 kinderen
- leerkracht Nederlands, Taal & Cultuur en Mens & Samenleving in het Don Boscocollege in Kortrijk
- fan van voetbalploeg KV Kortrijk
- muziek- en filmliefhebber
- freelance journalist met nooit aflatende nieuwshonger

Johan Heldenbergh blikt terug op zijn schooltijd: "Voor iemand als ik bestond er eigenlijk geen onderwijs."

Acteur Johan Heldenbergh keert terug naar 'zijn' school

"Don Bosco Zwijnaarde gaf me een thuisgevoel"

Tekst: Tim Bex – Foto's: Emy Elleboog

Vrijdag 7 mei 1982. Op die dag maakt Johan Heldenbergh zijn debuut in het toneelstuk *De Geschiedenis van de Rode Haren* van Don Bosco Zwijnaarde. Het begin van een grote carrière als regisseur en acteur, met als bekendste werk ongetwijfeld *The Broken Circle Breakdown*. Een kleine veertig jaar later keert hij terug naar de plaats waar het voor hem misschien wel allemaal begon.

Vol gezonde spanning zit ik de vorige editie van dit magazine te doorbladeren wanneer Johan zijn intrede maakt. In zijn handen een groot fotoboek vol jeugdherinneringen. Daartussen ook enkele van zijn schooltijd in Zwijnaarde. Het duurt niet lang voor enkele ex-medeleerlingen en -vrienden erbij komen staan. Nostalgie en hartelijkheid, meteen aanwezig.

Dag Johan, we zijn hier in Don Bosco Zwijnaarde, de school waar het voor jou allemaal begon. Mag ik dat zeggen?
"Ja en neen. Mijn middelbare schoolcarrière is eigenlijk begonnen in Sint-Barbara in Gent. In het zesde leerjaar was ik een van de beste leerlingen, dus trok ik vol goede moed daarheen. Ik had echter snel door dat het niets zou worden. Ook mijn thuissituatie was allesbehalve ideaal. Op aanraden van het PMS *(nu het CLB)* ben ik naar Don Bosco Zwijnaarde gegaan."

En daar ging het beter?
"Het gegeven *Mens sana in corpore sano* sprak me enorm aan. Zo was er verplichte sport tijdens de middagpauze en was ook de aanpak veel zachter. Wat niet wil zeggen dat het minder moeilijk was, want Don Bosco Zwijnaarde was best een moeilijke school. Uiteindelijk ben ik blijven zitten in het vijfde middelbaar. Toen mijn punten het jaar nadien opnieuw slecht waren, ben ik weer van school veranderd. Pas toen besefte ik dat Don Bosco Zwijnaarde mijn school was."

Maar school is voor jou dus nooit echt een voltreffer geweest?
"Wat mij interesseerde, kwam niet aan bod en waar ik geen nood aan

“School was voor mij een hel, maar de omgeving maakte veel goed”

had, was heel belangrijk. Ik volgde de richting W.B., nu gekend als Wiskunde-Wetenschappen. Niets van dat hele lessenpakket interesseerde mij. Als ik kon kiezen, volgde ik een opleiding 'moeilijke menswetenschappen' met vier uur literatuurbeleving, drie uur filosofie, vakken als psychologie, schrijven, noem maar op. Maar onze maatschappij is opgebouwd volgens wat nuttig zou zijn voor de arbeidsmarkt. De juiste richting voor mij bestaat nog steeds niet."

Je zegt dat Don Bosco Zwijnaarde jouw school was. Wat bedoel je daarmee?
"Voor iemand als ik bestond er eigenlijk geen onderwijs. Maar ik ben hier heel gelukkig geweest. Ik zat hier graag en was hier graag. School was voor mij een hel, maar de omgeving maakte veel goed. In Sint-Barbara en Sint-Gregorius was de menselijkheid niet belangrijk, de focus lag daar op prestatie. Je voelde je niet belangrijk. In Zwijnaarde moest je natuurlijk ook presteren, maar de menselijkheid was er veel groter. Zo waren er meer buitenschoolse activiteiten, veel sport, schooltoneel, culturele uitstappen, enzovoort. In Zwijnaarde ervaarde ik een thuisgevoel."

Schooltoneel, dat moet iets voor jou geweest zijn?
"Dat klopt. *(lacht)* Het is hier dat ik de smaak voor toneel te pakken heb gekregen. Ik heb zowel in het tweede als het vijfde jaar meegespeeld in het schooltoneel. Ik weet nog hoe mijn toenmalige leerkracht, Karel Verleyen, tijdens een van de repetities op me riep: 'Verdomme, Heldenbergh. Jij hebt hier het meeste talent van iedereen, maar je doet geen kloten'. Dat laatste raakte me niet. Die 'jij hebt het meeste talent' wel. Voor een jongen met een moeilijke thuissituatie en een gebrek aan zelfvertrouwen komt dat binnen. Die zin heeft me aangezet tot amateurtoneel en uiteindelijk professioneel theater. Die zin deed me beseffen dat acteren was wat ik wou gaan doen."

"Mensen moeten niet cool zijn. Ze moeten kwetsbaar durven zijn"

Werd die creativiteit in Zwijnaarde dan meer dan elders gestimuleerd?
"Creativiteit wil ik het niet noemen, maar de manier van omgaan met leerlingen was zo anders. Er heerste een sfeer van 'alles kan, je hoeft het maar te vragen.' Een goede vraag kon een activiteit worden en er was ruimte om dingen te doen die buiten het opgelegde overheidsplan lagen.

Johan Heldenbergh: "De ruimte die hier was, dat sprak me het meest aan."

Dat sprak me enorm aan. Die sfeer zag je ook in alles. Leerkrachten toonden interesse in mij, ik was niet zomaar een nummertje. 'Wie is Johan?', 'Wat maakt hij mee?', 'Waarom gedraagt hij zich zo?' Het waren vragen die hen bezighielden. Op een oudercontact werd er ook niet alleen naar de punten gekeken, maar probeerden ze me te doorgronden. Ze wilden weten hoe het kwam dat mijn punten niet goed waren."

Wat natuurlijk doet denken aan de opvoedingsstijl van Don Bosco.
"Dat zou kunnen. Ik moet eerlijk bekennen dat ik niet goed meer weet waar die voor staat. We kregen tijdens de eerste weken wel een dia-montage te zien waarin we Don Bosco leerden kennen, maar meer dan dat weet ik eigenlijk niet. Al denk ik wel dat ik heel wat van de waarden die op deze school heersten meegenomen heb richting toekomst."

Waarden zoals?
"Moeilijke vraag. *(denkt na)* Ik denk dat ik een goede papa ben en ik denk dat het gevoel dat ik hier heb gekend daar veel mee te maken heeft. Ik voed op vanuit het 'hoe moet het niet', ik wil niet zoals mijn vader zijn. De menselijkheid en de openheid die hier aanwezig waren, hebben zeker invloed gehad. Als ik niet zo bang zou zijn van een christelijke opvoeding, dan hadden mijn kinderen zeker in deze school gezeten. Eén van mijn zonen heb ik zelfs echt in Don Bosco Zwijnaarde proberen krijgen, maar dat is uiteindelijk niet doorgegaan."

Bang van een christelijke opvoeding?
"Ik ben een radicale atheïst. Ik schrijf daar ook over. Het theaterstuk van *The Broken Circle Breakdown* zit vol met atheïstische monologen, in de film is het er maar eentje. Radicaal, omdat ik het gevoel heb dat het idee van een God die ons heel de tijd bekijkt en in een volgend leven beoordeelt op goed en slecht – als een soort van Sinterklaas – enorm schadelijk kan zijn voor de mensheid. Dat gevoel van constant bekeken worden, daar moeten we vanaf. Mensen moeten verantwoordelijkheid opnemen voor hun leven, zowel voor de goede als de slechte dingen. Goed en kwaad, daar geloof ik niet in."

Speel je dan ook geen 'goede' of 'slechte' personages in toneelstukken of films?
"Het sleutelwoord van wat ik doe is empathie, meer dan andere acteurs. Ik bekijk een 'goed' personage graag vanuit een andere hoek en 'slechte' mensen ga ik altijd verdedigen. Dat is regelmatig tegen de zin van de filmregisseurs, want die willen de typische personages zien. Personages die goed en aantrekkelijk zijn voor het publiek. Ik speel nu bijvoorbeeld mee in een coproductie over de genocide van Srebrenica in 1995. Ik vertolk de rol van kolonel Karremans, die zeer bekend is in Nederland. Voor velen is Karremans de verpersoonlijking van lafheid, maar ik probeer hem te begrijpen. Ik speel die rol met enorm veel zwakheid en empathie.

Johan Heldenbergh weet de weg nog: "In die theatherzaal begon het allemaal."

Het gevolg is dat de regisseurs mijn belangrijkste scène hebben geknipt. Waarom? Ze konden hem te goed verstaan, ze begrepen hem. Karremans is voor hen de duivel en zo willen ze hem blijven zien. Maar ik weiger de duivel te spelen. Ik zal mijn personage altijd verdedigen. Natuurlijk zijn er ook bepaalde rollen die ik niet aanneem omdat ik dat personage niet wil en kan verdedigen."

Zijn die empathie en kwetsbaarheid dan ook thema's in je persoonlijke leven?
"Toch wel. Het woord *cool* is bij ons thuis verboden omdat dat het omgekeerde is van wat ik wil zien van mijn geliefden. Je moet niet cool zijn, je moet je durven tonen en kwetsbaar durven en kunnen zijn. Ik sta voor kwetsbaarheid, breekbaarheid, empathie voor alles en iedereen, al merk ik dat ik mezelf daar soms schade mee aandoe. Maar ik kijk altijd naar wat iemand drijft en ik probeer dat te begrijpen. Dat is het belangrijkste wat ik mijn kinderen wil meegeven. Dat is iets wat te weinig aanwezig is in onze huidige samenleving."

Tot slot nog even naar de actualiteit: de artistieke vakken dreigen nog meer op de achtergrond te komen in het secundair onderwijs. Hoe kijkt een artiest als jij daarnaar?
"Tja... Vroeger dacht ik altijd 'binnen tien jaar snappen ze het wel', maar helaas. Men ziet niet in dat die vakken die zogezegd niet nuttig zijn net enorm belangrijk zijn. De empathie en het collectieve denken verdwijnt, het efficiëntiebeleid is prioritair. En ook al ken ik hem niet zo goed, ik vermoed wel dat ik hier Don Bosco-waarden sta te verdedigen, niet?"

Vast en zeker. Misschien nog een mooie afsluiter voor je de deur van Don Bosco Zwijnaarde weer achter je dichttrekt: had je een favoriet plekje op school?
"Gewoon de ruimte die hier was, dat sprak me het meest aan. *(denkt na)* Als ik dan toch iets moet zeggen, kies ik voor de populieren aan de sportvelden. Ik weet nog hoe ik tijdens de lessen naar die populieren staarde en begon weg te dromen. Je moet dat begrijpen, een jongen uit het centrum komt opeens terecht in een school met zoveel ruimte: drie voetbalvelden, een sportzaal die omgevormd kan worden tot theaterzaal, dat is waanzin. Die lucht, dat is zo belangrijk voor een jongere."

Roger Burggraeve wint Prijs voor het Spirituele boek én publieksprijs

Met het boek *Geen toekomst zonder kleine goedheid* won salesiaan Roger Burggraeve de Prijs voor het Spirituele boek 2020 van Medianetwerk Plus. Daarnaast won hij ook de publieksprijs met grote voorsprong. "Een verrassing", zo zegt hij zelf.

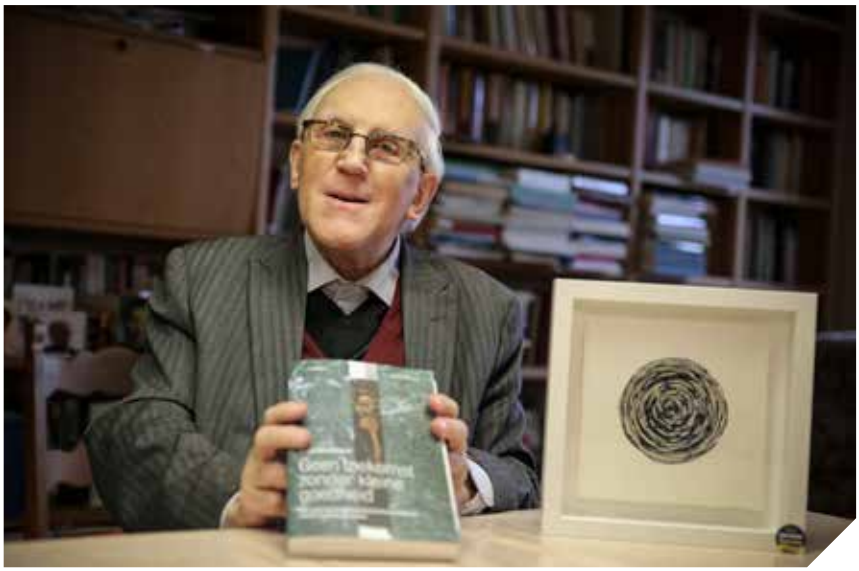

Wat stemt je het meest tevreden? Dat de jury je boek tot winnaar uitroept of dat je de publieksprijs met zo'n grote voorsprong wint?
"Natuurlijk is de juryprijs een prachtige erkenning, maar het doet me toch ook enorm veel plezier dat mijn boek de mensen aanspreekt. Ik had absoluut niet verwacht dat het publiek voor mijn boek zou kiezen. Het is een filosofisch boek met stevige taal. Oké, ik heb vaak gehoord dat het toegankelijk geschreven is, maar het blijft wel pittig om te lezen. Ik ben dus vooral blij dat die kleine goedheid een thema is dat mensen bevalt."

Toch nog even de cijfers bovenhalen: er stemden in totaal 755 lezers voor de publieksprijs, 497 stemmen gingen naar jouw boek. Dat is een duidelijke overwinning.
"De organisatie wist me te zeggen dat het een unicum is dat er zoveel mensen hun stem hebben uitgebracht. Dat doet wel iets met een mens. Daarnaast kreeg ik ook veel reactie via mail van mensen die zich herkennen in het boek. Het spreekt hen aan en geeft hen hoop. Dat is toch mooi om te horen."

Niet alleen het grote publiek wist je boek te waarderen, ook Rik Torfs noemt het een van zijn favoriete boeken van dit jaar.
"Dat is natuurlijk niet niks. Ik heb er ook even met hem over gesproken. Wat hem vooral aansprak, is dat het boek niet speelt op sentiment of probeert te overtuigen met goedkope boodschappen. Je hebt boeken die activisme uitstralen of die gemaakt zijn om bepaalde visies te promoten, een soort van messiaanse projecten. Dat is niet het doel van dit boek. Dit boek gaat over iets hardnekkigs, iets dat er is wanneer je het niet verwacht, iets veerkrachtigs dat niet in regelgeving te vatten is. Dat sprak Torfs vooral aan en op dat vlak stak mijn boek er voor hem torenhoog bovenuit."

Iets hardnekkigs, iets dat er is wanneer je het niet verwacht, iets veerkrachtigs dat niet in regelgeving te vatten is. De kleine goedheid?
"De kleine goedheid inderdaad. Het idee achter het boek is dat de kleine goedheid een soort van hefboom in onze samenleving is. In die kleine goedheid ontdek ik een vonk van het Oneindige, een teken van God in onze wereld. Met kleine goedheid win je geen oorlogen, maar je opent er wel de ogen mee. Het geeft hoop en vertrouwen voor de toekomst. Een kleine goedheid bestaat niet uit een actie zoals buitenkomen en applaudisseren voor de mensen van de zorg. Een kleine goedheid is 's avonds luisteren naar die verpleegster en

er voor haar zijn. Natuurlijk ben ik ook niet tegen die publieke acties, het is zelfs prachtig dat dat gedaan wordt. Maar kleine goedheid is geen manifestatie, het is effectief iets doen."

De ondertitel van je boek luidt *Naar genereus samenleven in verantwoordelijkheid vanuit Emmanuel Levinas*. Wat wil je daarmee juist zeggen?
"De filosoof Levinas is natuurlijk mijn grote inspiratiebron. Het is zijn visie op de samenleving die als basis dient voor dit boek. Zijn vertrekpunt is het Hebreeuwse woord *panim*, een woord zonder enkelvoud dat gelaat betekent. Al noemt hij het liever face à face. Een gelaat heb je niet als je alleen bent, dan spreek je over een gezicht. Wanneer je voor de spiegel staat, zie je jouw gezicht, maar je gelaat kan je pas zien wanneer je bij iemand anders bent. Dat is ook zijn visie: oog-in-oog met de ander, de ander naar mij gekeerd. De mens bestaat niet uit een ik-persoon, maar we zijn reeds verbonden met elkaar. Verbonden in broeder- of zusterschap. Een mensbeeld dat heel Bijbels is, maar dat me altijd al enorm aangesproken heeft. De mens maakt zichzelf niet, maar is geboren en ontstaan uit een ander. Dat is de grond van de samenleving, maar ook de basis van religie en geloof. God is dan ook geen verklaringsprincipe, maar is iets of iemand die zich in liefde uit in de verbondenheid tussen mensen."

Wat is de link tussen die visie van Levinas en de kleine goedheid?
"Mensen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. We zijn geen ik-personen, we zijn mensen en die hebben elkaar nodig. Die verbondenheid is iets dat we creëren en moeten onderhouden. Genereus samenleven in verantwoordelijkheid vanuit Emmanuel Levinas duidt eigenlijk op die kleine goedheid. Achter die kleine goedheid zit een visie die gebaseerd is op genereus zijn, op onze samenleving en op verantwoordelijkheid nemen. Het zijn die kleine tekens van goedheid die onze samenleving beter kunnen maken."

"Met kleine goedheid win je geen oorlogen, maar je opent er wel de ogen mee"

Die visie sluit natuurlijk ook aan bij de visie van Don Bosco en de salesiaanse spiritualiteit.
"Natuurlijk! Alle pedagogie en opvoeding van Don Bosco begint met 'zie de jongeren staan'. Dat is dat gelaat waarover ik spreek, die verbondenheid. Jij bent niet hun meester, maar zij de jouwe. Luister naar hun kracht en kwetsbaarheid, naar de veerkracht in hun kwetsbaarheid. Op die manier kan je misschien groei teweegbrengen, misschien niet het volle goed maar het 'kleiner goed'. Dat is het idee van de salesiaanse assistentie als 'omzichtige nabijheid'. Ook bij de moeilijkste jongeren is er kracht en veerkracht aanwezig en door een klein gebaar of woord – het 'oorwoordje' – kan die soms weer naar boven komen. Vergelijk het met een vuur. Bij sommige mensen brandt dat nog heel hard, bij anderen is dat bedolven onder een hele hoop donkere as. Maar wanneer je die as zacht wegblaast, vind je nog steeds dat vonkje dat brandt. Door zachtjes te blazen kan je dat vonkje weer laten branden. Wanneer je iets kan vrijmaken dat bedolven is, kan dat smeulend vuur weer aanwakkeren en kan de goedheid weer naar boven komen. Iedereen heeft nog iets in zich, ook al zit het soms heel diep. Dat is het koppige geloof van wie opvoedt!"

Dit boek bestellen? Zie pagina 31.

André Saenen precies 40 jaar actief in de moslimwereld

“Moslims hebben me geleerd een betere christen te zijn”

Wie is André Saenen?

- geboren in Zonhoven (Limburg, België) op 6 september 1932
- werkt en woont in het Don Boscocollege in Kénitra (Marokko)
- leerde het typische salesiaans werk in 1961 kennen. Zo kwam hij onder andere in contact met de arme noodlijdende jeugd in België en Frankrijk
- werd in 1971 naar Algerije gestuurd, waar hij de moslimwereld ontdekte
- werkte jarenlang met de islamitische jeugd in Frankrijk. Met enkele jongeren fietste hij zelfs eens tot in zijn geboortedorp Zonhoven

***’André Saenen, hemelsgelukkig in Marokko’*. Zo sluit salesiaan-priester André Saenen ieder bericht af en zo ziet hij er ook uit wanneer hij op zondag 6 september 2020 in zijn geboortedorp Zonhoven in de bloemetjes wordt gezet. Op die dag wordt André 88 jaar en voor die viering ruilt hij het zonnige Marokko graag even in voor de Belgische nazomer.**

Tussen de windvlagen door komt er af en toe een bescheiden zonnestraal opsteken wanneer ik André Saenen ontmoet. 88 jaar oud, maar duidelijk nog in de fleur van zijn leven. Een kranige man met wandelstok staat voor de deur te wachten, klaar voor een stevige wandeling. Wat me meteen opvalt is zijn petje van voetbalploeg Olympique Lyon. “Gekregen van mijn jongens”, glimlacht André. Eén zin waarmee hij meteen duidelijk maakt hoe groot zijn hart is. Want ‘zijn jongens’ draag hij nog altijd met zich mee. Letterlijk en figuurlijk.

We gaan een kleine eeuw terug in de tijd wanneer André het levenslicht ziet. “Van kinds af aan heb ik een heel christelijke opvoeding gekregen”, legt hij uit. “Mijn moeder was erg gelovig en zat doorheen de dag voortdurend te bidden. Ik ben dus opgegroeid in een midden dat ertoe leidde om christen te zijn. Ik wist dan ook vrij snel dat ik priester zou worden. Toen

ik nog maar net had leren schrijven, schreef ik al op een bord: *Ik word pastoor*. Voor mij was dat een logische stap."

La France, pays de mission

Tijdens Wereldoorlog II, op 1 september 1943, begint André met zijn studies aan het Don Boscocollege in Hechtel, dat toen nog een huis voor priester- en missionarisroepingen was. Na zijn priesterwijding beslist hij meteen zijn grote droom na te jagen. "Toen ik een aanvraag deed om salesiaan te worden, heb ik uitdrukkelijk gevraagd om als missionaris te mogen vertrekken", glimlacht André. "Maar men vond het in die tijd belangrijk dat je eerst studies volgde en je verder kon vormen. Uiteindelijk ben ik in Frankrijk terechtgekomen. 'La France, pays de mission', klonk het toen. Daarmee bedoelde men dat Frankrijk, hoewel het een christelijk land is, toch een missiegebied was omdat het geloof daar nog niet doordrongen was in de levensstijl van de mensen."

"Toen ik net kon schrijven, schreef ik al op een bord: *ik word pastoor*"

Nadat André een paar jaar met islamitische jeugd in Frankrijk heeft gewerkt, kan hij eindelijk naar een ietwat exotischere locatie vertrekken. "Toen ik in 1971 door de provinciaal naar Algerije gestuurd werd, wist ik zelfs niet dat de islam daar zo aanwezig was. Dat was een ontdekking", lacht hij.

Vrienden van vroeger en nu vergezellen André tijdens zijn bezoek in het Franse Saint-Genis-Laval.

Bekeerd door de islam

In Algerije gaat een nieuwe wereld open voor André. "Ik ben bekeerd door de islam", verrast hij. "Niet door van godsdienst te veranderen, wel omdat ik van de moslims heb geleerd hoe ik mijn leven op een betere christelijke manier kan beleven. Moslims beleven hun geloof heel diep, kijk maar naar bijvoorbeeld de ramadan. Die wereld spreekt me aan. Zij bidden tot vijf keer per dag uit volle overtuiging en zijn zelfverzekerd dat zij het juiste geloof hebben. Ik weet nog dat er bij mijn vertrek gezegd werd dat ik absoluut niet over het geloof mocht praten. Maar ik denk dat ik nog nooit zoveel over godsdienst heb gepraat als in Algerije. Ze stelden me vragen over mijn geloof om me beter te kunnen begrijpen. Ik beleefde er de mooiste jaren van mijn leven."

Wanneer André Algerije met pijn in het hart moet verlaten vanwege de politieke toestand, besluit hij zich opnieuw in te gaan zetten voor de islamitische jeugd in Frankrijk. Een dertigtal jaar later – wanneer hij al 81 jaar oud is – komt er een nieuw aanbod: Kénitra in Marokko. André kan daar gaan helpen in de communiteit en de leerlingen van de plaatselijke school ondersteunen. Lang moet hij daar niet over nadenken. Ook in Marokko speelt het geloof een belangrijke rol. "In de school waar ik werk zitten bijna uitsluitend moslims en staat er één godsdienst centraal: de islam. Maar zij aanvaarden ons en ons geloof", verduidelijkt André. "We worden gezien als andersdenkend en andersgelovigen, maar zij weten dat wij bidden, dat wij de mis opdragen,

1. *André bewondert het werk van een leerling van het technisch instituut.*
2. *"Als moslim ben ik ook een salesiaan", glimlacht een van de leerkrachten wanneer hij met André op de foto gaat.*
3. *Wanneer André in België is, geniet hij van een wandeling in zijn geboortedorp.*

"Ik ben opa André voor de jongsten, een vriend voor de ouderen"

enzovoort. Zij zien ook dat wij leven in eerbied en liefde voor de medemens. Zij hebben eerbied voor de mensen van het Boek. Voor hen is dat de Koran, voor ons de Bijbel. Zij aanvaarden ons dus als mensen die hun geloof beleven, alleen is dat volgens hen niet het goede geloof. Ik heb al verschillende keren gehoord dat ze het jammer vinden dat ik geen moslim ben. Blijkbaar zou ik een goede zijn."

De islamitische Don Bosco

Kruistekens zal je dus niet vinden in de school, portretten van Don Bosco wel. "Die hangen inderdaad wel aan de muren", bevestigt André. "Maar de moslims zien Don Bosco anders. Don Bosco is voor hen geen christelijk figuur, maar een symbool voor de manier van opvoeden. Van de jongens houden, hen vertrouwen schenken, hen verantwoordelijkheid leren nemen. Dat is de manier van Don Bosco om de jongens groot te brengen."

Dat is ook wat André probeert te doen. "De Strenna van 2020 *(de jaarspreuk van de salesianen)* luidde 'goede christenen en eerlijke burgers'. Daar kan ik natuurlijk niet voor zorgen. Ik heb die zin dan maar aangepast naar 'goede gelovigen en eerlijke burgers', grapt *opa André*. Want zo voelt hij zich wel een beetje. "Op de speelplaats heerst een heel gemoedelijke sfeer. De jongste leerlingen komen me omhelzen alsof ik hun grootvader ben, voor de ouderen ben ik meer een vriend, een broer. Die gemoedelijkheid zorgt voor een enorme verbondenheid, ongeacht christen of moslim."

Bekijk zeker ook de videoreportage met André Saenen op https://www.donbosco.be/nieuws/andre-saenen of door de QR-code te scannen.

“Wanneer Jan vertelde, klonk dat als muziek in de oren”

Ton: “Pater Jan Klein was redacteur van het tijdschrift *Salesiaans Nieuws* en onze docent Nederlands in het juvenaat Don Rua. Ik ben hem vooral dankbaar voor de literaire en persoonlijke vorming die hij ons gaf. Hij schreef onder andere kerstgedichten en mooie liedteksten die in de zangbundel van het huis werden opgenomen. Hij was een centrale en zeer gewaardeerde figuur.”

Ton: “In 2000, elf jaar na het overlijden van Jan, kreeg ik van coadjuteur Henk Hendriks met de hand geschreven transcripties van 1.565 door Jan in agenda’s genoteerde gedichten. Die heb ik overgetypt op de computer en er als vervolgproject ook stukjes over geschreven. In 2010 heb ik 275 gedichten gebundeld en in eigen beheer uitgegeven onder de door Jan zelf gebruikte naam *Idica Epica*. In 2011 bracht ik een tweede boekje uit: *Perspectief*, met een verzameling van 52 commentaren in 9 rubrieken over 299 gedichten van Jan Klein. In 2020 verscheen *Leefmeesterschap*, een van de nagelaten manuscripten van Jan Klein. Het bevat een vergelijking van de persoon en het optreden van Don Bosco met de persoon en de manier van doen van de Jezus uit de evangeliën.”

Ton Overtoom (84) studeerde bij de salesianen vanaf 1949 en was zelf salesiaan van 1957 tot 1964. Daarna studeerde hij psychologie, trouwde, werd vader van twee kinderen en was een aantal jaren universitair docent en onderzoeker in Groningen.

Ton: “Jan was een kenner van het leven van Don Bosco en van de Schrift. Hij was een intelligent, gelovig mens, een trouwe ‘zoon van Don Bosco’. Als ik hem nog iets kon zeggen, was het: ‘Wees gelukkig en tot ziens in de hemel’, dat is in het leven na dit aardse bestaan, zoals Don Bosco het vaak zei: ‘andiamo in paradiso’ (we zijn op weg naar de hemel).”

Het is intussen meer dan dertig jaar geleden dat de Nederlandse salesiaan-priester Jan Klein overleed, toch is zijn spirit nog enorm aanwezig. Ruud Pragt en Ton Overtoom zijn twee oud-leerlingen van *pater Klein*. Voor hen en vele andere oud-leerlingen is Jan een bron van inspiratie geworden, iemand die veel voor hen betekend heeft. Zo bracht Ruud, in nauwe samenwerking met Ton, het boek 'Iemand uit Nazaret' uit in eigen beheer en heeft Ton, naast tal van uitgaven, een website waarop veel informatie en teksten van en over Jan Klein terug te vinden zijn.

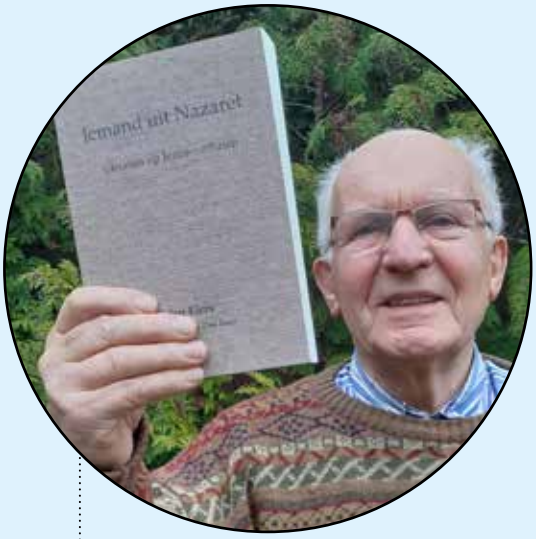

Ruud Pragt (79) is een oud-leerling en achterneef van Jan Klein. Hij was salesiaan tot 1967. Intussen is hij getrouwd, vader van twee kinderen, heeft gewerkt als parochie-pastor en is betrokken bij een klooster in Diepenveen, waar hij meewerkt aan retraites en rondleidingen.

Ruud: "Oom Jan was er de oorzaak van dat ik een priesteropleiding ging volgen. Mijn vader was erg op hem gesteld en af en toe maakten we een verre reis om hem op te zoeken. Ik was enthousiast over de sfeer van het eenvoudige internaat waar hij woonde en werkte en zo werd Jan mijn leraar Nederlands. Maar hij leerde je meer dan de Nederlandse taal. De manier waarop hij gedichten en echte literatuur kon voordragen, wekte interesse en klonk als muziek in je oren."

Ruud: "Ook als predikant wist Jan ons bij de les te houden. Toen hij de diepere betekenis van de woorden uit de Eucharistie ontdekte, is hij de evangelieverhalen anders gaan lezen. Hij verdiepte zich in het ontstaan van de oude teksten en de intenties waarmee ze zijn opgeschreven. Daardoor kon hij heel bevlogen over de oude verhalen spreken. Toen ontstond ook de reeks *Schrift op Tafel*, met uitleg over de Bijbel die nog steeds actueel is en waardering bij collega's oogst."

Ruud: "Toen ik theologie studeerde aan de Katholieke Universiteit Amsterdam reed ik op de terugweg vaak even langs oom Jan. We spraken dan over de bijbeluitleg die ik in Amsterdam kreeg. Op een gegeven moment drukte hij me een pak getypte papieren in de hand met de woorden: 'Zie maar wat je ermee doet'. Nu ik wat meer tijd heb, dacht ik opnieuw aan het manuscript en met hulp van Ton is *Iemand uit Nazaret: evangelie volgens Jan Klein* eruit voortgekomen. Het is geen studieboek, maar je leest er verhalen. Het slaagt erin om het menselijke in Jezus te laten zien. Dat spreekt mensen aan, ook in deze tijd."

Jan Klein, salesiaan van Don Bosco: 'Iemand uit Nazaret, variaties op Jezusverhalen', 288 blz. €17,50 te bestellen bij r.pragt@upcmail.nl

Ook van Jan Klein 'Leefmeesterschap: spiegelspelingen', 107 blz. €16,50 (incl. verzending), zijn nog exemplaren te bestellen bij Ton Overtoom via origo@otmx.nl

Wie de film *Saint John Bosco: Mission to Love* gezien heeft, kan het zich nog levendig voorstellen: op een dag trekt Don Bosco naar de gevangenis in Turijn om een wandeling te maken met de opgesloten jongeren. Geen wandeling binnen de gevangenismuren, maar erbuiten. Kans op ontsnapping? 100%. Toch neemt hij de verantwoordelijkheid op zich. Wie vandaag naar Ruiselede in West-Vlaanderen trekt, treft daar Don Bosco in een nieuw jasje aan. Letterlijk dan, want in de winterse koude staat gevangenisdirecteur Petra Colpaert me op te wachten aan de – open – poorten van het Penitentiair Landbouwcentrum.

Op bezoek in de open gevangenis van Ruiselede

Koeien en slaapzalen in plaats van cellen en prikkeldraad

Tekst en foto's: Tim Bex

Open poorten, want dat is de voornaamste eigenschap van de gevangenis in Ruiselede. “Als de gevangenen willen, zouden ze zo naar buiten kunnen wandelen”, verrast Petra meteen. “Maar dat mogen ze natuurlijk niet. Het is hier een soort van omheinde boerderij waar de gedetineerden enkel op het domein waar ze tewerkgesteld zijn vrij mogen rondlopen.”

‘Een soort van omheinde boerderij’, mooie beschrijving. Ik had me mijn eerste bezoek aan een gevangenis anders voorgesteld. Donkere muren, kleine cellen, metershoge hekken, je kent het wel. In de plaats daarvan krijg ik uitgestrekte weides, enkele boomgaarden en loeiende koeien. Gevangenisgevoel? Niet echt. “De gevangenen houden ook zelf de sleutel van hun chambrette bij”, zegt Petra. Gevangenis? Neen, nu kies ik zeker voor ‘omheinde boerderij’.

Vertrouwen herstellen

“De focus ligt hier niet op het sluiten van deuren, de veiligheid wordt gecreëerd door de vorm van samenleven. Wanneer de gevangenen zelf de sleutel van hun kamer bijhouden, hebben ze niet dat gevoel van opgesloten te zijn. Ik vind het enorm belangrijk dat iemand zelf de sleutel heeft van de ruimte waarin hij verblijft. We hebben hier slechts twee cellen die op slot kunnen: de strafcel en de veilige kamer.”

Terwijl vele vragen door mijn hoofd spoken, biedt Petra me wat meer duidelijkheid. “Je moet weten dat we hier vooral werken met gedetineerden die buiten de weg naar de hulpverlening moeilijk vinden. Ik denk dan aan mensen met een complexe verslavingshistoriek, dubbeldiagnose of personen met de combinatie drugsproblemen en seksuele feiten, zaken die in de hulpverlening heel gescheiden worden gehouden. Of de combinatie levensdelict-drugs. We proberen die mensen hier vooral een positieve ervaring te bieden, de ervaring dat hulpverlening deugddoend kan zijn. Daarnaast is onze belangrijkste verwezenlijking om deze mensen hoop te geven. Hoop

“Onze belangrijkste verwezenlijking is hoop geven”

dat ze zichzelf niet moeten opgeven en dat ze iets kunnen bereiken. Op die manier willen we ze ook weer geloof in mensen geven. Iemand die hier terechtkomt, zit vol wantrouwen. Wantrouwen tegenover het systeem, wantrouwen dat anderen hen gaan verklikken, noem maar op.”

Hoop. Meteen denk ik aan de jaarspreuk van 2021 en het duurt niet lang voor Petra – onbewust – andere salesiaanse waarden bovenhaalt. “Eigenlijk zijn we hier bezig met een soort van heropvoeding”, vertelt ze. “Er zijn heel veel gesprekken waarbij ik geen sancties uitdeel, maar waarbij ik net ga luisteren naar wat er scheelt. ‘Waarom heb je het zo aangepakt?’, ‘Hoe ga je het anders doen?’, ‘Wil je het anders doen?’. Dat is het opvoedingsprincipe dat we hier willen hanteren.”

Voetbalprincipes

Maar soms wil men het niet anders doen en dan moet er streng opgetreden worden. “Natuurlijk zijn er basisprincipes waarover niet onderhandeld wordt”, is Petra duidelijk. “Agressie en alcohol- of druggebruik staan gelijk aan een transfer naar een gesloten instelling. Zulke zaken brengen de veiligheid van de groep in gevaar. Ook ontvluchting of een poging tot ontvluchting betekenen een einde aan je verblijf in Ruiselede. Andere overtredingen kunnen leiden tot een tuchtsanctie. Daarnaast hebben we natuurlijk afspraken en een niet-officieel systeem met kaarten. Herhaaldelijke tuchtsancties? Gele kaart. En dan weten de gevangenen al welke woorden er zullen volgen: ‘Dit is de eerste, je weet wat er gebeurt bij een tweede gele kaart. Dan vlieg je eruit, dat is bij voetbal ook zo.’ Ja, voetbalprincipes werken altijd goed.” *(lacht)*

Bizar, eruit vliegen in een open instelling. 't Is een flauwe gedachte die me even te binnen schiet. Gelukkig neemt Petra me snel weer mee naar de realiteit. "Vroeger had de overgrote groep een straf onder de drie jaar. Intussen is dat volledig veranderd en heeft bijna iedereen die hier zit een totaalstraf tussen de drie jaar en levenslang." Ik slik even. "Maar als we iemand naar hier laten komen is dat niet holderdebolder", stelt Petra me meteen gerust. "We zien iemand voor een gesprek, kijken hoe impulsief iemand is, waar we hoop kunnen creëren, enzovoort. Er gaat dus een heel proces aan vooraf. We proberen de mensen hier tijdens de laatste jaren van hun straf voor te bereiden op de 'echte wereld', het leven buiten de gevangenis."

"Soms loopt hier 100 tot 150 jaar straf vrij rond. Dat is iets wat elders niet zou kunnen"

Magisch moment

Drie jaar tot levenslang, het zindert toch wat na. Wie de serie *Ooit Vrij* op *VIER* zag, weet namelijk dat de gedetineerden ook regelmatig buiten de muren gaan voor een looptocht. "Soms loopt hier 100 tot 150 jaar straf vrij rond, dat klopt. Dat is iets wat in een andere inrichting niet kan. Maar de gevangenen zijn volledig aangepast aan dit regime voor ze in het bos kunnen om te gaan lopen. We kennen hen en weten wie ze zijn. Al neemt dat natuurlijk niet weg dat er soms eens een probleem is en iemand probeert te ontvluchten. Maar dat zijn meestal impulsieve beslissingen: wanneer een lief het uitmaakt, een van de ouders zwaar ziek is, enzovoort."

Sporten en op de boerderij werken. Zo zou ik mijn straf ook wel willen uitzitten. "Sport is heel belangrijk", legt Petra uit. "Mensen met een drugsverslaving – en dan heb ik het over zwaar verslaafden – zijn fysiek volledig afgetakeld. Enerzijds willen we hen een gezonde levensstijl aanleren en hen het sporten eigen maken, anderzijds willen we hen kicks leren beleven op een gezonde manier. Daarnaast leren we hen iets afmaken, op hun tanden bijten. Dat is minstens even belangrijk. In de serie kan je zien hoe de deelnemers van het B.Leave-project *(een programma dat zich richt op gedetineerden met drugsproblemen)* trainen om een marathon te lopen en dat uiteindelijk ook doen. Het moment waarop de familie hen op het einde van de marathon met een lint opwacht, is magisch. Want ook bij hen zorgt dat moment vaak voor een klik. 'Amai, hij heeft dat gekund en afgemaakt', hoor je ze dan denken."

"Als ik erover nadenk, is dat best grappig", gaat Petra verder. "We leren de gevangenen een marathon lopen en vroeger zat daar als sportactiviteit ook nog muurklimmen bij. Maar geloof me, de gedetineerden hebben meer te verliezen dan te winnen bij een vluchtpoging. En wanneer je ze ziet twijfelen om aan een touw op een hoge muur te klimmen, stelt dat voornamelijk gerust. *(lacht)* De meesten zijn eigenlijk al lang niet meer zo bang van het gevangenisleven, het is net de vrijheid die beangstigend is. Ervoor zorgen dat die re-integratie vlot verloopt en dat de gedetineerden weten waar ze terecht gaan komen en weten hoe ze in de maatschappij op een goede manier kunnen meedraaien. Dat is ons doel."

NIEUWSOVERZICHT VAN DE DON BOSCOFAMILIE

Algemeen Overste Ángel Fernández Artime stelt nieuwe Strenna voor

Algemeen Overste Ángel Fernández Artime stelde eind december de Strenna voor 2021 voor. *Door hoop bewogen: "Zie, ik maak alles nieuw"* klinkt de nieuwe jaarspreuk van de salesianen. De presentatie werd ingeleid met een videopresentatie van de Strenna.

Jubilea voor Nina Langenberg en Don Bosco Roosendaal

De burgemeester van Roosendaal heeft een koninklijke onderscheiding uitgereikt aan Nina Langenberg. Zij vierde in 2020 haar veertigste jaar in dienst bij Don Bosco Roosendaal. Op 28 januari vond er ook een symposium plaats om het 75-jarige bestaan van Don Bosco Roosendaal te vieren. Die organisatie richt zich vooral op kinderen die extra begeleiding nodig hebben bij de opvoeding of andere problemen.

Nieuwe medebroeder bij de salesianen in Heverlee

Op 8 december, op het feest van Maria Onbevlekte Ontvangenis, kreeg de salesiaanse provincie een jeugdig geschenk uit de hemel. De salesianen van Heverlee mochten namelijk een nieuwe medebroeder verwelkomen. Leo Nepolian Antonysamy komt uit de Indische staat Tamil Nadu en is 26 jaar. Na zijn quarantaine kon hij zich rustig inwerken in de gemeenschap en zich voorbereiden op de lessen Nederlands aan het ILT van de KU Leuven.

Don Bosco Halle met twee teams in kwartfinale Europese Statistiekolympiade

Don Bosco Halle schreef zich dit schooljaar met vier teams in voor de Europese Statistiekolympiade, die online doorgaat. Twee teams overleefden de eerste proef in november en stootten zo door naar de kwartfinale. Tijdens de tweede proef moeten de teams in een video tonen hoe creatief en vaardig ze zijn in het communiceren over statistische problemen. Benieuwd of de overblijvende teams ook nu kunnen doorstoten.

Benieuwd naar meer? www.donbosco.be of www.donbosco.nl

Johan Everaert
salesiaan
van Don Bosco
°29-11-1933
+17-01-2021

Paul Coudenys
salesiaan
van Don Bosco
°03-02-1933
+13-01-2021

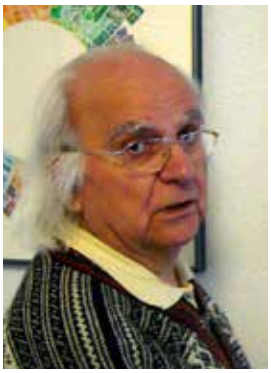

Kees Heeren
salesiaan
van Don Bosco
°27-07-1927
+31-12-2020

Paul Vanluffelen
salesiaan
van Don Bosco
°25-03-1953
+21-12-2020

Kees Smeele
salesiaan
van Don Bosco
°13-09-1938
+19-12-2020

Gerard Huyghebaert
salesiaan
van Don Bosco
°10-12-1924
+18-12-2020

We staan even stil en gedenken hen via een persoonlijke tekst op www.donbosco.be/in-memoriam

8 PLAATSEN

DIE DON BOSCO INSPIREERDEN

Don Bosco is voor vele mensen wereldwijd een bron van inspiratie geworden, maar ook hij werd zijn hele leven lang 'gevormd'. We belichten 8 plaatsen die belangrijk waren voor de ontwikkeling van Don Bosco's visie.

1 **Becchi** (nu Colle Don Bosco): op zowat 40 km van Turijn wordt Giovanni Bosco geboren op 16 augustus 1815. Twee jaar later sterft vader Francesco. De zorgzame en diepgelovige 'Mamma Margherita' legt de basis voor wie haar kinderen later zullen worden. Bij haar vinden ze een warme en hartelijke thuis, ze leren er de verantwoordelijkheid dragen die ze aankunnen, ze mogen zich uitleven maar moeten ook hard werken op het boerderijtje en vooral: ze leren naar het leven kijken met de ogen van het geloof.

2 **Castelnuovo d'Asti**: het nabijgelegen stadje waar Margherita af en toe heen moest om inkopen te doen voor haar drie kinderen. Giovanni voelde zich geroepen om priester te worden, wat financieel niet mogelijk was voor de arme mensen die ze waren. Maar als hij een doel voor ogen had, ging hij er resoluut op af. Daarom trok hij op 14-jarige leeftijd naar de lagere school in Castelnuovo. Niet zozeer de lessen maar de verschillende pedagogische aanpak van twee leraren-priesters tekende hem: de ene was autoritair en afstandelijk, de andere nabij, begrijpend en motiverend: een stijl die Giovanni meenam.

3 **Chieri**: een stadje halfweg tussen Becchi en Turijn waar Giovanni 6 collegejaren afwerkte in 4 jaar en daarna 6 jaar priesteropleiding volgde in het seminarie. Naar school gaan was in die tijd een dure aangelegenheid en dus een privilege voor de rijken. Giovanni had geen keuze: hij moest werk vinden en beide combineren. Hij moest er hard voor knokken en toch verloor hij nooit zijn levensvreugde. In een diep-christelijke omgeving wist hij, gedragen door God, een gedreven priester voor de armsten te worden.

4 **Turijn**: na de priesterwijding op 5 juni 1841 kwam 'Don' Bosco terecht in een stad in volle ontwikkeling. Veel jonge mensen van het platteland kwamen hier het geluk zoeken. Gevolg: veel werkloosheid, daklozen, jongeren zonder doel in het leven. Het raakte Don Bosco diep. Begeleid door don Cafasso – die een grote verering had voor de heilige Franciscus van Sales – genoot hij een bijkomende vorming die hem zachtmoedigheid en barmhartigheid leerde in de aanpak van jonge mensen. De groep jongeren voor wie Don Bosco alles gaf, groeide bijzonder snel. De 'oratoriowerking' was geboren.

5 **Valdocco**: na vijf jaar rondzwerven van de ene naar de andere plaats vond Don Bosco in april 1846 een vaste plek in de buitenwijk Valdocco, waar veel miserie samentroepte. Hij zou er de rest van zijn leven blijven. Eigenlijk was het een permanente bouwwerf: altijd was er te weinig plaats om onderdak te verlenen, onderwijs te verschaffen, een gebedsruimte te hebben en alle voorzieningen uit te bouwen om honderden jongeren een toekomst te bieden. Zijn preventieve, hartelijke aanpak – zeg maar het 'oratorio' – sloeg aan en zou alle latere stichtingen, waar ook ter wereld, een eigen kleur geven.

6 **Mornese**: behalve in het gezin was gemengde opvoeding niet gebruikelijk in die tijd. Nochtans waren de noden voor meisjes even dringend. Pastoor Pestarino van Mornese wist het zo aan boord te leggen dat Don Bosco daar in 1864 langs kwam tijdens de herfstwandelingen met zijn jongens. Stiekem hoopte de pastoor dat Don Bosco kennis zou maken met Maria Domenica Mazzarello, die met een gelijkaardige gedrevenheid instond voor de opvang van weesmeisjes. Die ontmoeting werd de kiem van een bloeiende zustercongregatie.

7 **Buenos Aires**: Don Bosco had nooit zijn eigen missionarisdroom kunnen realiseren, maar zo gauw hij kon, stuurde hij jonge medebroeders naar Latijns-Amerika. Op 11 november 1875 vertrok de eerste groep, symbolisch gezonden vanuit de basiliek van Maria Hulp der Christenen in Turijn. Het is een stevige traditie geworden om jaarlijks een nieuwe groep salesianen-missionarissen vanuit dezelfde basiliek uit te zenden naar de gebieden met de grootste noden. In 2021 zal de 152ste zending vertrekken.

8 **Luik**: in december 1887 vernam de bisschop van Luik dat Don Bosco stervende was. Hij reisde in allerijl naar Turijn met de smeekbede om salesianen naar België te sturen. Don Bosco vroeg geduld maar beloofde dat dit zou gebeuren. Pas in 1892 werd de droom van de bisschop werkelijkheid: de salesianen openden een weeshuis in Luik. Meteen kwamen er nieuwe roepingen. Zo kon amper 4 jaar later, in 1896, het eerste salesiaanse huis in Vlaanderen en met name in Hechtel geopend worden.

Vier jongeren met een verschillende achtergrond geven hun ongezouten mening over een aantal verhalen en thema's die in dit magazine aan bod komen.

Wat zegt ons panel?

"Ik ben **Louis**. Ik word dit jaar 18 en zit in mijn laatste jaar aan het Don Boscocollege Zwijnaarde. Ik speel voetbal en steek daarnaast veel tijd in de Vlaamse Scholierenkoepel. Als voorzitter probeer ik de stem van scholieren overal en zo luid mogelijk te laten klinken."

"Ik ben **Jutta**, 20 jaar en ik woon in Heverlee. Ik studeer voor leerkracht lager onderwijs en ben actief op speelplein Don Bosco in Oud-Heverlee. Daarnaast ben ik ook hoofdleidster van Chiro Blanden."

"Ik ben **Fabio**, 14 jaar en ik verblijf in het jongenstehuis Junitas in Genk. Ik hou van voetbal en thaiboksen. Ik ga niet graag naar school, maar doe er wel mijn best voor. Ook koken en bakken doe ik graag, net als haarzorg. Later zou ik graag begeleider in een leefgroep willen worden."

"Ik ben **Achilles**, 20 jaar en van Rwandese afkomst. Ik woon in Amsterdam in het kleine plekje Osdorp. Ik zit in het tweede jaar van mijn HBO-opleiding *Social Work* en loop stage bij de gelovige organisatie *Youth for Christ*. Ik kwam een aantal jaren geleden in contact met de leer van Don Bosco en ben sindsdien altijd actief blijven helpen bij verschillende projecten met jongeren van de kerkgemeenschap."

Wat vind jij van het idee achter een gevangenis met een open regime?

Achilles: "Goed! In mijn opleiding *Social work* leer ik over de kracht van opvoeding. Het is van belang om niet de fouten te benoemen, maar juist te kijken naar wat er beter kan richting toekomst en hoe dat bereikt kan worden. Mooi dat die visie ook toegepast wordt op de gevangenen."

Fabio: "Ik vind zo'n open gevangenis ook een heel goed idee. Het lijkt een beetje op de instelling waar ik zit. Wij kunnen weglopen als we willen, maar dat doen we niet. We weten beter. Als je wegloopt, word je toch ooit gepakt dus dat heeft geen zin. Je kan beter luisteren en van die extra vrijheid genieten. Doordat je zelf de keuze hebt, leer je met die verantwoordelijkheid omgaan. Ik zou wel nooit mensen die veroordeeld zijn voor poging tot moord of zedenfeiten toelaten in zo'n open gevangenis. Dat lijkt me niet veilig voor de groep."

Louis: "Zo'n vrije opvoeding werkt volgens mij goed gedrag en respect in de hand. Ik denk dat de gedetineerden in Ruiselede minder aan ontsnappen denken dan die in een andere gevangenis. Maar als er dan eens iemand iets doet wat niet door de beugel kan, vind ik het ook goed dat ze daar hard tegen optreden. Als iemand vertrouwen en vrijheid krijgt, mag die dat ook niet schaden."

Jutta: "Ik heb zelf naar het programma *Ooit Vrij* gekeken en de visie van Petra Colpaert sprak me aan. Vooral omdat ze uitlegt dat het niet zonder de nodige voorbereidingen gebeurt. Ik kan me voorstellen dat gevangenen die buitenkomen de gevangenis soms 'normaler' vinden dan de buitenwereld. Ook het idee van de marathon, waarbij de gedetineerden zelfvertrouwen en doorzettingsvermogen krijgen, vind ik een goede zaak."

Louis: "Inderdaad. Door die manier van werken zal de integratie in de maatschappij ook vlotter verlopen. Het is mooi dat de gevangenen in Ruiselede goed worden voorbereid op de tweede kans die ze krijgen. Iedereen verdient een tweede kans, vind ik."

Zou jij deelnemen aan zo'n online sessie? Wie zou je dan willen ontmoeten?

Achilles: "Ik zou zeker deelnemen!"

Fabio: "Ik vind het een tof idee, maar zou er niet aan deelnemen. Ik vond de lockdown eigenlijk wel leuk. Ik had rust, tijd voor mezelf, kon met vrienden bellen, YouTube kijken en wat gamen. Maar wel goed dat het bestaat voor kinderen die zich anders zouden vervelen."

Louis: "Ik zou graag wat politieke kleppers zien langskomen, maar de namen die ik nu las vind ik ook wel de moeite. Het is goed bedacht, want zo geef je de jongeren wat afleiding en daarnaast gun je ze een moment om eens samen te komen."

Jutta: "Ik zou deelnemen, maar niet altijd. Je kan niet elke spreker even boeiend vinden en je wil ook wel eens iets anders doen. Maar wie ik wel zou willen ontmoeten zijn Selah Sue, Bart Peeters, Angèle, Bazart, ... Mijn favoriete Belgische artiesten, zeg maar. En Jeroen Meus! Ik kook heel graag dus zo'n online sessie met Jeroen zou ik wel tof vinden."

Fabio: "Doe mij dan maar Philippe Geubels of Kevin De Bruyne."

Achilles: "Mij lijkt het wel leuk om mijn vragen te kunnen stellen aan enkele YouTubers die ik volg. Daarnaast vind ik het super dat die leerkracht zoiets organiseert. Niet alleen omdat het tof is, maar ook omdat het belangrijk is. Op deze manier kunnen de leerlingen nog sociale contacten hebben en de verveling tegen gaan. Wie wil er nu geen gesprek met bekende mensen?"

Ken je zelf projecten zoals dat van de hulpkast? Wat vind je van dit initiatief?

Fabio: "Op mijn school bestaat zoiets niet, maar ik vind het wel heel mooi dat ze dit doen. Ik zou er zelf ook gebruik van maken als ik het nodig had en zou me daar ook niet voor schamen. Mijn vrienden zitten in dezelfde situatie als ik. Ze zijn niet rijk en ook niet arm, ik heb enkel vrienden om me heen die zijn zoals ik en me begrijpen."

Achilles: "Ik ook niet, maar ik vind het wel een topinitiatief. Het is mooi om te zien hoe het project eigenlijk gegroeid is uit het helpen van de jongeren. Ik snap wel dat sommige jongeren zich schamen, maar dat is nergens voor nodig. Ze moeten niet bang zijn om hulp te vragen."

Jutta: "Klopt, maar ik snap wel dat dat soms moeilijk is. Daarom vind ik het positief dat de school stapsgewijs werkt en ervoor zorgt dat het vertrouwen op die manier kan groeien."

Louis: "Dat de jongeren zelf het tempo kunnen bepalen."

Jutta: "Het is inderdaad hartverwarmend om zoiets te lezen. Op mijn oude school hebben ze ook zo'n kast. Dat project is opgestart door ouders. Ze zamelen geld in door verschillende activiteiten te organiseren en daarmee kan de school bijvoorbeeld een gezin dat het moeilijk heeft verder helpen."

Louis: "Bij ons op school zijn er ook vaak projecten om armoede tegen te gaan en daar sta ik volledig achter. Elke leerling moet gelijke kansen krijgen in het onderwijs, ongeacht hoeveel geld zijn of haar ouders bezitten. Ik vind het dus zeer belangrijk dat de scholen hier aandacht aan schenken."

Welk gevoel overheerst na het lezen van dit magazine?

Jutta: "Dat al deze mensen een hart voor mensen – volwassenen en jongeren – in een moeilijke situatie hebben. Jongeren die in armoede leven, jongeren die geen sociaal contact meer hebben, gedetineerden met een zwaar verleden, enzovoort. Dat vind ik prachtig om te zien."

Louis: "Ik kan me volledig aansluiten bij Jutta. Dit zijn allemaal prachtige initiatieven en verhalen. Artikels zoals deze zouden vaker in de media moeten komen omdat ze een positieve boodschap brengen. Ik vond het alleszins supertof om ze te lezen. Het was boeiend!"

Achilles: "Ik vind het fascinerend om te zien hoe groot de impact van Don Bosco is. Dat hij bij al deze mensen een soort van leidraad is om anderen te helpen. Dat zijn idealen zoveel jaar later nog steeds aanwezig zijn en op verschillende manieren gebruikt worden, dat vind ik sterk."

Fabio: "Alle artikels in dit magazine gaan inderdaad over mensen met een goed hart. Ze willen allemaal mensen helpen en dat vind ik heel chique. Ik ben zelf ook iemand die graag mensen helpt, dus ik begrijp dat wel. Het is goed dat er zo'n mensen zijn."

Geen toekomst zonder kleine goedheid:
naar genereus samenleven in verantwoordelijkheid vanuit Emmanuel Levinas

Welk concept van samenleven geniet de voorkeur? Kiezen we voor een samenleving gebaseerd op een genereuze verantwoordelijkheid door en voor de ander of voor de inperking van die oneindige verantwoordelijkheid? Het ethisch appel van het gelaat van de ander uit het denken van Emmanuel Levinas gebruikt Roger Burggraeve als toetssteen in dit boek. Doordenken over maatschappelijke thema's is noodzakelijk vooraleer het te hebben over de kleine goedheid.

Auteur: Roger Burggraeve
Taal: Nederlands
Prijs: €21,95 (exclusief verzendingskosten)
Bestellen? www.halewijn.info of bestellingen@halex.be

Deze vrijdagavond: na de terechtstelling van Jezus

In dit boekje biedt de Franse priester Paul Grostefan op originele wijze een bezinning aan bij het lijdensverhaal van Jezus op Goede Vrijdag. Op die avond, na de terechtstelling van de Heer, verplaatst hij zich in het hoofd van de hoofdrolspelers van deze bijzondere gebeurtenis. Welke emoties overvallen hen, welke gedachten spoken door hun hoofd, welke herinneringen roept Jezus op bij deze mensen?

Auteur: Paul Grostefan
Taal: Nederlands
Prijs: €8 (inclusief verzendingskosten)
Bestellen? www.donbosco.be/webshop of centrale.propaganda@donbosco.be

Wegen naar Pasen 2021: de tijd om trouw te zijn

De vasten, gedefinieerd als 'tijd bestemd tot voorbereiding van de paasviering' wordt ons ieder jaar geschonken om zo de liefde van de Heer, de kracht van ons geloof en de genade van het doopsel opnieuw te ontdekken. In deze paasbrochure wijst God ons de weg naar het ware geluk: een weg die ons door het Kruis heen, die leidt naar de vreugde van Pasen.

Auteur: Michèle Clavier
Taal: Nederlands
Prijs: €8 (inclusief verzendingskosten)
Bestellen? www.donbosco.be/webshop of centrale.propaganda@donbosco.be

Avondwoordje

Hij is de vijfenzestig voorbij en als hij over zijn schooltijd spreekt, haalt het bij hem nog steeds wat kwaadheid naar de oppervlakte. Die ene leraar in de humaniora... die ene zin: “deze oefening is enkel voor de grieken, de latinisten zijn daar te dom voor”. Vijftig jaar later zindert ze nog steeds na. Het ging over meer dan een oefening in de rij; het ging over de lading. Gelukkig waren er natuurlijk ook anderen die juist het beste naar boven konden halen. Een zin, een blik, een geste die je niet meer vergeet, die nog een glimlach op je gezicht etst.

Laten we even een test doen!
Je kan niets winnen en je hebt ook niets te verliezen. Welke zin, welk gebaar is bij jou blijven hangen? Even nadenken...

Heb je lang moeten zoeken?
Kwam eerst de positieve bevestiging boven drijven of hoefde je niet lang na te denken over die venijnige opmerking? Zou die opvoeder van het tehuis, die leraar, zou die moni van de kampen het zich nog herinneren? Er valt wel veel te winnen of te verliezen als je daar even bij stil staat.

Bart Decancq